

PARAULES DE VIDA

Gaudete et exsultate (II): Els perills per a la santedat

En el capítol segon de l'exhortació *Gaudete et exsultate*, el papa Francesc ens prevé front a dues actituds que, sota l'aparença de santedat, en realitat suposen als qui es deixen arrossegat per elles un perill per viure un autèntic seguiment de Crist, perquè fàcilment «donen lloc a un elitisme narcisista i autoritari» (GE, 35) i a l'orgull de sentir-se millors cristians que els demés. Es tracta de dues temptacions que, sota formes diferents, reapareixen constantment en la història de l'Església. El Papa es refereix a elles com a noves formes de gnosticisme i de pelagianisme, que són dos heretgies de l'antiguitat cristiana.

El gnosticisme era un sistema de pensament segons el qual, la perfecció de la persona és quelcom que s'aconsegueix pel camí del coneixement. Els gnòstics «jutgen els altres segons la capacitat que tinguen de comprendre la profunditat de determinades doctrines» (GE, 37). Açò porta a una perillosa confusió: «creure que perquè sabem alguna cosa o podem explicar-ho amb una determinada lògica, ja som sants, perfectes, millors que la massa ignorant» (GE, 45). L'Església sempre ha rebutjat la idea que la santedat d'una persona depèn dels seus coneixements doctrinals o teològics: «Gràcies a Déu (afirma el Papa), al llarg de la història de l'Església va quedar molt clar que el que me-

sura la perfecció de les persones és el seu grau de caritat, no la quantitat de dades i coneixements que acumulen» (GE, 37). És una actitud que el Papa qualifica de «superficialitat vanitosa» (GE, 38), i que acaba matant el més característic de la veritable santedat: la humilitat i la pobresa d'esperit.

El pelagianisme pressuposava que la santedat era quelcom que l'home podia aconseguir amb un obrar moral recte per les seues pròpies forces. El poder que els gnòstics atribueixen a la intel·ligència, els pelagians l'atribueixen a la voluntat.

Ens trobem davant l'actitud dels qui viuen un cristianisme amb la seguretat que per ells mateixos poden complir la llei moral, però sense humilitat. Com el fariseu que va pujar a orar al temple (Lc 18,9-14), se senten segurs d'ells mateixos i menyspreen els qui no aconsegueixen la llei perfectament. Es tracta d'un voluntarisme orgullós que també acaba matant la humilitat. Qui viu en l'orgull pel que és, pel que aconsegueix en la vida, pel que té o pel que fa, no està en el vertader camí de la santedat.

El camí de la santedat comença amb un reconeixement sincer, adolorit i orant dels nostres propis límits. Aquesta humilitat és la que obre l'espai perquè la gràcia ens transformi progressivament i anem creixent en l'amor a Déu. La consciència de les nostres pròpies fragilitats ens porta també a una major acceptació del proïsme i a evitar qualsevol actitud de judici al germà.

L'essencial en la santedat no és saber més ni pensar que som millors que els altres, sinó viure en amistat amb Déu. Ara bé, aquesta amistat no és una conquesta deguda als propis mèrits: és una gràcia i un regal que Déu ens ha fet i que hem de desitjar per a tots.

Amb la meua benedicció i afecte.

† Enrique Benavent Vidal
Bisbe de Tortosa

APUNTS PER A L'ANÀLISI

Aniversari agraït

Una comunitat cristiana amb un centre d'esplai de llarga trajectòria en promogué un segon, que realitza l'acció educativa en un barri amb moltes famílies immigrades i amb economies molt precàries. Les necessitats són moltes. Enguany celebra el quarantè aniversari de la seva fundació. Una munió de monitors n'han animat l'acció educativa. Quants esforços, quantes hores del seu temps no hi han esmerçat? En els inicis, i durant una colla d'anys, tots els monitors eren aliens al barri. Fruit de la constància i dedicació, ara una bona colla són joves que han passat per les activitats del centre i ja en són monitors.

Monitors i monitores que han trobat sentit a la seva tasca. Han ajudat a créixer els infants alhora que ells creixien. Han exercit un mestratge generacional,

promoció rere promoció, superant múltiples dificultats. L'amor i el servei han estat eines recurrents que eficaçment han fet el seu camí. «Déu no és injust i per això no oblidarà tot el que heu fet, és a dir, l'amor que heu donat com a bons administradors de la múltiple i variada gràcia de Déu» (He 6,10).

Molts d'ells s'han reunit per celebrar l'aniversari. Molts ja són pares o mares. El record de les experiències viscudes els ha portat a la trobada festiva. El retrobament amb els amics ha estat joiós i emotiu. Reconeixent la bondat del mestratge rebut i donat, en acabar el dinar un d'ells ha fet el brindis tot dient: «Brindem pel nostre centre d'esplai, agraïts pel sentit que ha donat a les nostres vides. Brindem per totes les persones que hi han abocat esforços, dedicació i servei, que el temps esmerçat els hagi

ajudat a créixer i a ser millors. Brindem pels infants, adolescents i joves que han gaudit de la seva acció educativa, perquè l'estada al centre d'esplai hagi estat escola de vida per a la vida. Brindem per les institucions que han acompanyat aquests 40 anys de vida, que la seva confiança i generositat enforteixi el compromís d'amor i servei del centre d'esplai. Brindem demanant que mai ens falti la presència de Déu, que segueixi passant i tornant a passar per les nostres vides i pel dia a dia del centre d'esplai».

«En efecte, aquest servei d'ajuda no tan sols satisfarà les necessitats del poble sant, sinó que també serà una font abundant d'accions de gràcies a Déu» (2Co 9,12).

Enric Puig Jofra, SJ

PALABRAS DE VIDA

Gaudete et exsultate (II): Los peligros para la santidad

En el capítulo segundo de la exhortación *Gaudete et exsultate*, el papa Francisco nos previene frente a dos actitudes que, bajo la apariencia de santidad, en realidad suponen a quienes se dejan arrastrar por ellas un peligro para vivir un auténtico seguimiento de Cristo, porque fácilmente «dan lugar a un elitismo narcisista y autoritario» (n.º 35) y al orgullo de sentirse mejores cristianos que los demás. Se trata de dos tentaciones que, bajo formas diferentes, reaparecen constantemente en la historia de la Iglesia. El Papa se refiere a ellas como nuevas formas de gnosticismo y de pelagianismo, que son dos herejías de la antigüedad cristiana.

El gnosticismo era un sistema de pensamiento según el cual, la perfección de la persona es algo que se alcanza por el camino del conocimiento. Los gnósticos «juzgan a los demás según la capacidad que tengan de comprender la profundidad de determinadas doctrinas» (n.º 37). Esto lleva a una peligrosa confusión: «creer que porque sabemos algo o podemos explicarlo con una determinada lógica, ya somos santos, perfectos, mejores que la masa ignorante» (n.º 45). La Iglesia siempre ha rechazado la idea de que la santidad de una persona depende de sus conocimientos doctrinales o teológicos: «Gracias a Dios (afirma el Papa), a lo largo de la historia de la Iglesia quedó muy claro que lo que mide la perfección de las personas es su grado de caridad, no la cantidad de datos y conocimientos que acumulen» (n.º 37). Es una actitud que el Papa califica de «superficialidad vanidosa» (n.º 38), y que acaba matando lo más característico de la verdadera santidad: la humildad y la pobreza de espíritu.

El pelagianismo suponía que la santidad era algo que el hombre podía alcanzar con un obrar moral recto por sus propias fuerzas. El poder que los gnósticos atribuyen a la inteligencia, los pelagianos lo atribuyen a la voluntad. Nos encontramos ante la actitud de los que viven un cristianismo con la seguridad de que por sí mismos pueden cumplir la ley moral, pero sin humildad. Como el fariseo que subió a orar al templo (Lc 18,9-14), se sienten seguros de sí mismos y desprecian a los que no cumplen la ley perfectamente. Se trata de un voluntarismo orgulloso que también acaba matando la humildad. Quien vive en el orgullo por lo que es, por lo que consigue en la vida, por lo que tiene o por lo que hace, no está en el verdadero camino de la santidad.

El camino de la santidad comienza con un reconocimiento sincero, dolorido y orante de nuestros propios límites. Esa humildad es la que abre el espacio para que la gracia nos transforme progresivamente y vayamos creciendo en el amor a Dios. La conciencia de nuestras propias fragilidades nos lleva también a una mayor aceptación del prójimo y a evitar cualquier actitud de juicio al hermano.

Lo esencial en la santidad no es saber más ni pensar que somos mejores que los demás, sino vivir en amistad con Dios. Ahora bien, esa amistad no es una conquista debida a los propios méritos: es una gracia y un regalo que Dios nos ha hecho y que debemos desear para todos.

Con mi bendición y afecto.

† **Enrique Benavent Vidal**
Obispo de Tortosa

Tríduum en honor al Sant Crist de la Puríssima

La ciutat de Tortosa té una gran devoció al Sant Crist de la Puríssima i tots els anys, els dies 1, 2 i 3 de maig, se cele-

bra el Tríduum en el seu honor. La imatge és obra del frare franciscà Humile da Petralia. A meitat del segle XVI el van portar des de Nà-

pols a la nostra ciutat a instàncies del bisbe de Tortosa, Giovanni Battista Veschi. Després del gran amor i devoció per la Mare de Déu de la Cinta, el Crist de la Puríssima és el centre de la pietat tortosina. S'erigí la Confraria del Sant Crist de la Puríssima, que organitza tots els anys el solemne Tríduum. A les 19.15 h ens hi apleguem un bon nombre de fidels per celebrar-lo i a les 19.30 h la Missa. El primer dia celebrà l'Eucaristia i predicà Mn. Willy Dibala, de la Germandat de Sacerdots Operaris. El segon dia, Mn. José Insa celebrà l'Eucaristia i predicà Mn. Llorens Callau, diaca permanent i confrare del Sant Crist de la Puríssima. El darrer dia va ser Mn. Isàias Ribà, prior de la confraria, qui celebrà i predicà.

Maria Joana Querol

Romeria a la Fontcalda

El primer diumenge de maig és el dia en que felicitem a les nostres mares; els gandesans anem en romeria a l'Ermida de la Fontcalda per honorar la nostra Mare del Cel.

La festa començava el dissabte 5, al migdia, amb la invitació que feren els nens i nenes a tota la població, recorrent els carrers i cantant «A la Fontcalda», amb la intenció de participar, el diumenge, de la festa a l'ermita.

El diumenge 6, a les 7 h, les campanes anunciaven que començava la romeria. Cantant el Rosari, beneïent el terme, pregant pels difunts a la «fonteta», esmorzant al Cap de la Costa i cantant la Salve, arribàvem a l'ermita. Celebràrem l'Eucaristia a les 11.30 h. Després, ballada dels gegants, Rosari pels malalts i

Missa a les 19.30 h a la parròquia.

I a les 21 h, la processó cap a l'església cantant el Rosari i amb el ¡VISCA A LA MARE DE DÉU DE

LA FONTCALDA!, ens acomiadàvem fins a la Romeria de l'any vinent, si a Déu plau.

Mn. Jordi Centelles
Rector de Gandesa

TWITTER DEL PAPA FRANCESC

@Pontifex: «El cristià, per vocació, és germà de tots els homes, especialment si són pobres, fins i tot si són enemics» (18 d'abril).

@Pontifex: «La misericòrdia obre la porta del cor perquè ens fa sentir germans i fills d'un sol Pare» (19 d'abril).

@Pontifex: «Per trobar Déu n'hi ha prou que ens reconeguem necessitats; el camí per trobar-lo és fer-se petits per dins» (20 d'abril).

@Pontifex: «Quan un està ple de si mateix, no hi ha lloc per a Déu. Demanem al Senyor que converteixi el nostre cor» (21 d'abril).

El Papa se reúne con 150.000 miembros del Camino Neocatecumenal en su 50 aniversario

Con motivo de la celebración de los 50 años de la llegada del Camino Neocatecumenal a Roma, el sábado 5 de mayo, miembros de las comunidades de las diócesis del Sur de Cataluña —Tarragona y Tortosa—, han participado en un encuentro de 150.000 personas en la Universidad de la Sapienza en Tor Vergata en Roma, noticia publicada en todos los medios de comunicación católicos y también por gran parte de la prensa de todo el mundo.

Este encuentro presidido por Su Santidad el papa Francisco ha contado con la presencia de 16 cardena-

les y 90 obispos de todo el mundo. Kiko Argüello, el padre Mario Pezzi y Ascensión Romero, responsables del equipo internacional, han presentado al Papa, los integrantes de 34 grupos «Missio ad Gentes», cada uno formado por un presbítero y 5 ó 6 matrimonios con todos sus hijos.

Su Santidad el papa Francisco les ha enviado a las zonas más des cristianizadas del mundo para que, siguiendo la antigua tradición de la Iglesia católica, consoliden la *Implantatio Ecclesiae*.

Jordi Ubach

Camino Neocatecumenal de la Diócesis de Tortosa

Jornada de Pastoral de la Salut a Tortosa

El dissabte 5 de maig se celebrà la Jornada de Pastoral de la Salut al Centre d'Espiritualitat Sant Enric d'Ossó de Jesús-Tortosa. S'inicià a les 10.30 h amb una salutació a càrrec del delegat, Mn. Joan Bajo, qui ponderà la importància que la família acompanyi el malalt. Va fer la primera xerrada el Sr. Vicari general, Il·lm. José Luis Arín, a partir de la Paraula de Déu. La segona estigué a càrrec del Sr. Andrés Buj, voluntari de l'Associació ARATE (Alcohòlics Rehabilitats de les Terres de l'Ebre). A continuació tingué lloc una pregària pels malalts de la diòcesi i, especialment, per la recuperació del Sr. Bisbe, el nostre pare i pastor.

A les 11 h, el Sr. Vicari general va fer la xerrada sobre «Jesús, model d'acompanyament». Centrà el tema en

l'evangeli de Marc, on es veu com l'acompanyament que Jesús practica és

un veritable «fer costat», amb un diàleg profund que respon a les més

grans necessitats, fins i tot més enllà de la malaltia guarida amb un miracle.

Després d'un breu descans, el Sr. Andrés Buj va fer la xerrada sobre el tema «Alcoholisme, família i malalt». En començar es presentà com un «alcohòlic rehabilitat des de fa deu anys». Això em permet, ens digué, poder ajudar i comprendre bé les persones que pateixen aquesta malaltia, tan difícil de tractar, pel perill de recaure.

En acabar, s'obrí un diàleg molt enriquidor. Es parlà de la rehabilitació de les persones, que ajudats per ARATE, l'assoleix en un 95%. També es comentà que hi ha programes de «prevenció de l'alcoholisme» en centres educatius, ja que l'associació està en contacte amb les AMPES.

Maria Joana Querol

AGENDA

▮ **Dissabte 23**, Sant Mateu, Monestir de Santa Anna, trobada IntErior.

▮ **Diumenge 24**, Sant Rafel del Riu, a les 12 h, confirmacions. / Lligallo del Gànguill, a les 20 h, Missa, Sant Joan.

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA I SANTORAL

18. ■ Dilluns (lit. hores: 3a setm.) [1R 21,1-16 / SI 5 / Mt 5,38-42]. Sants Marc i Marcel·lià, germans mrs. a Roma; santa Marina, vg. i mr.; sants Ciríac i Paula, vg., germans mrs.

19. ■ Dimarts [1R 21,17-29 / SI 50 / Mt 5,43-48]. Sant Romuald (s. X-XI), abat, nascut a Ravenna, fund. camaldulencs (EC, 980); sants Gervasi (o Gervàs) i Protasi, mrs.; santa Aurora, vg. i mr.; santa Juliana Falconieri, vg. servita (†1341).

20. ■ Dimecres [2R 2,1.6-14 / SI 30 / Mt 6,1-6.16-18]. □ **Lleida**: Sant Lluís Gonzaga, rel.; sant Silve-

ri, papa (536-537) i mr.; santa Florentina, vg., germana dels bisbes Leandre, Fulgenci i Isidor.

21. □ Dijous [Sir 48,1-15 / SI 96 / Mt 6,7-15]. □ **Lleida**: Sant Ramon de Roda (†1126), bisbe; sant Lluís Gonzaga (Màntua, 1568 - Roma, 1591), rel. jesuïta; sant Adolf, bisbe; santa Demètria, vg. i mr.

22. ■ Divendres [2R 11,1-4.9-18.20 / SI 131 / Mt 6,19-23]. Sant Joan Fischer (1469-1535), bisbe de Rochester, cardenal, i sant Tomàs More (1477-1535), pare de família i canceller d'Estat, mrs. a Anglaterra; sant Paulí de Nola (Bordeus,

355 - Nola, 431), bisbe, ordenat prevere a Barcelona; beat Innocenci V, papa (1276).

23. ■ Dissabte [2Cr 24,17-25 / SI 88 / Mt 6,24-34]. Sant Zenó, mr.; sant Josep Cafasso, prevere salesià; santa Agripina, vg. i mr. romana (s. III).

24. □ Diumenge vinent, XII de durant l'any (lit. hores: de la Solemnitat, 4a setm.) [Is 48,1-6 / SI 138 / Fets 13,22-26 / Lc 1,57-66.80]. Naixement de sant Joan Baptista, fill de Zacaries i Elisabet, parent i precursor del Senyor, patró de la diòcesi de Lleida.

Diuenge XI de durant l'any (B)

COMENTARI

El Senyor és la garantia per un futur esplèndid

El llibre d'Ezequiel recull l'actuació profètica d'un dels deportats a Babilònia: *cantor d'amors de veu deliciosa, mestre en l'art de tocar acompanyaments* que, exercint la funció profètica de *sentinella* (3,16s), es lamenta de què *escolten de gust el seu missatge però ningú d'ells no el posa en pràctica* (33,32).

Això provoca pregunta dramàtica: val la pena predicar? La resposta encoratjadora del Senyor anuncia un futur esplèndid sota la imatge de l'arbre: *Prendré un esqueix del brot alterós que corona el cedre, arrencaré un ull tendre i el plantaré... i es farà un cedre magnífic.*

Però de fet ara som a l'exili i el Poble *no posa en pràctica el missatge* del Senyor: quina garantia hi ha que porti a creure aquest futur tan esplèndid?

Sóc Jo, el Senyor, qui ho he dit i qui ho farà. Tant avui com ahir la garantia per creure de debò i esperar un futur molt millor és el Senyor i la seva Paraula.

Pau continua desenvolupant una antinòmia patent a la vida crucificada de l'Apòstol, com a la de Crist. Conscient de què *vivim com emigrats lluny del Senyor*, també és veritat que *ens sentim molt coratjosos*.

Més encara: *tan coratjosos que preferim emigrar del cos per anar a viure amb el Senyor.* Sense que això anul·li el desig més profund: *no ambicionem res més que ser-li plaents, tant ara que som en el cos com quan en sortirem.* Amb compromís coratjós de lluita perquè *tots hem de comparèixer davant el tribunal del Crist on cadascú ha de rebre el que li correspongui segon el bé o el mal que haurà obrat vivint en el cos.*

La paràbola de la llavor que creix tota sola contempla el procés de la llavor des de la sembra fins a la sega.

Feta la sembra, tant si el pagès *dorm* com si està *llevat* i treballa, *la llavor creix sense que ell sàpiga com.*

El dinamisme de la terra supera el del pagès: *la terra, tota sola, produeix primer els brins, després les espigues i finalment el blat granat.*

També en el Regne de Déu el dinamisme de la Paraula de Déu supera el de l'evangelitzador. *No són res ni el qui planta ni el qui rega: només compta Déu que fa créixer* (1Cor 3,7). Hem d'evangelitzar *plantant i regant* però sense creure'ns mai el factor decisiu.

▶ Lectura de la profecia d'Ezequiel (Ez 17,22-24)

Això diu el Senyor: «També jo prendré un esqueix del brot alterós que corona el cedre, arrencaré un ull tendre de la punta del seu brancatge, i el plantaré visiblement en una muntanya ben alta, en una muntanya de la serralada d'Israel. Estendrà les seves branques, donarà fruit, i es farà un cedre magnífic. Ocells de tota mena s'ajocaran a la seva ombra i viuran en el seu brancatge. Tots els arbres del bosc sabran que jo sóc el Senyor. Jo abaixo els arbres alts i faig créixer els menuts, asseco els arbres verds i faig reverdir els secs. Sóc jo, el Senyor, qui ho he dit i qui ho faré.»

▶ Salm responsorial (91)

R. És bo de lloar-vos, Senyor.

És bo de lloar l'Altíssim, / de cantar al vostre nom, Senyor, / de proclamar al matí el vostre amor, / i de nit la vostra fidelitat. R.

Els justos creixeran com les palmeres, / es faran grans com els cedres del Líban; / plantats a la casa del Senyor creixeran als atris del nostre Déu. R.

Encara donaran fruit a la vellesa, / continuaran plens d'ufana i de vigor, / per proclamar que el Senyor és recte, / que la meua Roca no coneix la injustícia. R.

▶ Lectura de la segona carta de sant Pau als cristians de Corint (2Co 5,6-10)

Germans, ens sentim molt coratjosos. Sabem que mentre vivim en el cos, vivim com emigrats lluny del Senyor, ja que no podem fer altra cosa sinó creure sense veure'; però ens sentim tan coratjosos, que preferim emigrar del cos per anar a viure amb el Senyor, i no ambicionem res més que ser-li plaents, tant ara que som en el cos com quan en sortirem. Perquè tots nosaltres hem de comparèixer davant el tribunal del Crist, on cadascú ha de rebre el que li correspongui segons el bé o el mal que haurà obrat vivint en el cos.

▶ Lectura de l'evangeli segons sant Marc (Mc 4,26-34)

En aquell temps, Jesús deia a la gent: «Amb el regne de Déu passa com quan un home sembra el gra a la terra. De nit i de dia, mentre ell dorm o està llevat, la llavor germina i creix sense que ell sàpiga com. La terra, tota sola, produeix primer els brins, després les espigues i finalment el blat granat dintre les espigues. Llavors, quan el gra ja és a punt, se'n va a segar-lo, perquè ja ha arribat el temps de la sega.» Deia també: «A què podem comparar el regne de Déu? Quina paràbola li escauria? És com un gra de mostassa, la més petita de les llavors, però un cop sembrada, es posa a créixer i acaba més gran que totes les hortalisses, amb unes branques tan grosses que els ocells es poden ajocar a la seva ombra.» Jesús anunciava el regne de Déu amb moltes paràboles semblants, perquè la gent l'entengués segons les seves disposicions; no els deia res sense paràboles, però en privat ho explicava tot als deixebles.

▶ Lectura de la profecia De Ezequiel (Ez 17,22-24)

Esto dice el Señor Dios: «También yo había escogido una rama de la cima del alto cedro y la había plantado; de las más altas y jóvenes ramas arrancaré una tierna y la plantaré en la cumbre de un monte elevado; la plantaré en una montaña alta de Israel, echará brotes y dará fruto. Se hará un cedro magnífico. Aves de todas clases anidarán en él, anidarán al abrigo de sus ramas. Y reconocerán todos los árboles del campo que yo soy el Señor, que humillo al árbol elevado y exalto al humilde, hago secarse el árbol verde y florecer el árbol seco. Yo, el Señor, lo he dicho y lo haré.»

▶ Salmo responsorial (91)

R. Es bueno darte gracias, Señor.

Es bueno dar gracias al Señor / y tocar para tu nombre, oh Altísimo; / proclamar por la mañana tu misericordia / y de noche tu fidelidad. R.

El justo crecerá como una palmera, / se alzará como un cedro del Líbano; / plantado en la casa del Señor, / crecerá en los atrios de nuestro Dios. R.

En la vejez seguirá dando fruto / y estará lozano y frondoso, / para proclamar que el Señor es justo, / mi Roca, en quien no existe la malicia. R.

▶ Lectura de la segunda carta del apóstol san Pablo a los Corintios (2Cor 5,6-10)

Hermanos: Siempre llenos de buen ánimo y sabiendo que, mientras habitamos en el cuerpo, estamos desterrados lejos del Señor, caminamos en fe y no en visión. Pero estamos de buen ánimo y preferimos ser desterrados del cuerpo y vivir junto al Señor. Por lo cual, en destierro o en patria, nos esforzamos en agradarlo. Porque todos tenemos que comparecer ante el tribunal de Cristo para recibir cada cual por lo que haya hecho mientras tenía este cuerpo, sea el bien o el mal.

▶ Lectura del santo Evangelio según san Marcos (Mc 4,26-34)

En aquel tiempo, Jesús decía al gentío: «El reino de Dios se parece a un hombre que echa semilla en la tierra. Él duerme de noche y se levanta de mañana; la semilla germina y va creciendo, sin que él sepa cómo. La tierra va produciendo fruto sola: primero los tallos, luego la espiga, después el grano. Cuando el grano está a punto, se mete la hoz, porque ha llegado la siega». Dijo también: «¿Con qué podemos comparar el reino de Dios? ¿Qué parábola usaremos? Con un grano de mostaza: al sembrarlo en la tierra es la semilla más pequeña, pero después de sembrada crece, se hace más alta que las demás hortalizas y echa ramas tan grandes que los pájaros del cielo pueden anidar a su sombra». Con muchas parábolas parecidas les exponía la palabra, acomodándose a su entender. Todo se lo exponía con parábolas, pero a sus discípulos se lo explicaba todo en privado.